

ETUJÄRJESTÖTUTKIMUKSEN SYNNYTYSTUSKISTA

Politiikka-lehden numerossa 4/1979 arvioi tohtori Heikki Urmas mielenkiintoisella tavalla väitöskirjaani »Etujärjestöt, tulopoliittikka ja ylimmät valtioelimet». Yhdyn täysin Urmaksen käsityksiin julkisen vallan ja etujärjestöjen välisen kanssakäymisen tutkimisen vaikeudesta. Valtion samoin kuin etujärjestöjen rooli ja merkitys talouspoliittisten perusratkaisujen tekemisessä on perinjuurin muuttunut verraten lyhyen ajanjakson kuluessa.

Toisaalta eräät yksityiskohdat Heikki Urmaksen arvioinnissa vaativat reunahuomautusten tekemistä. En väitä tuntevani ehdotonta totuutta tapahtumista, mutta toivon lukijoiden havaitsevan, miten perin juurin erilailla asiat voidaan nähdä.

Ensinnäkään tutkimukseni ei käsitä »pääasiassa haastattelulausuntoihin perustuvaa materiaalia». Päinvastoin olen yrittänyt tyytyä haastattelujen pohjalta mahdollisimman niukkojen johtopäätösten tekemiseen. Urmas väittää minun todenneen, että haastattelulausuntojen valossa saadaan pikemminkin ilmi vain se, miltä asiat myöhemmin tuntuvat kuin mitä todella tapahtui. Tarkoituksenmukaisuussyistä kritikoijalta on jäänyt tältä osin jotain oleellista huomaamatta. Sanatarkasti ottaen olen todennut seuraavaa: »Haastattelujen vaarana voi olla se, että haastattelusta saadaan selville pikemminkin, mitä haastateltavat kertovat kuin se, miten asiat ovat. Toisaalta ns. kullissien takaisen toiminnan selvittelyssä lienee dokumenttitietojen analyysin ja haastattelumenetelmän yhdistämisellä saatavissa monipuolisin selvitys etujärjestöjen poliittisesta toiminnasta» (tutkimukseni s. 17).

Tohtori Urmas keskittyy kritiikissään huomattavalta osalta ensimmäisen vakauttamissopimuksen (Liinamaa I) ruotimiseen. Tämä on sinänsä ymmärrettävää, sillä hänen oma tutkimuksensa päättyi vuoteen 1968. Urmas ei sanallakaan arvostelussaan

kajoa siihen mielenkiintoiseen keskusteluun, jota hän kävi Suomen Kuvalehden palstoilla nykyisen pääministerin Mauno Koiviston kanssa vuoden 1968 vakauttamissopimuksen synnyttäjistä ja vastustajista. Näin ollen minun on ymmärrettävä oikeaksi väitöskirjassani esittämäni kanta (jota tukivat myös haastattelulausunnot) tohtori Mauno Koiviston suurista ansioista vakauttamisen aikaansaamiseksi. Urmaksen väitöskirjan mukaan Koivisto työskenteli tarmokkaasti vakauttamisen estämiseksi! En ole tutkimuksessani katsonut enkä ylipäättänsä ottanut — vastoin Urmaksen käsitystä — SAK:n osalta kantaa, oliko Hautalan rooli tuolloin kenties merkittävämpi kuin Hämäläisen. Katsoin vain Hautalan osuuden olleen suuremman kuin mitä esim. Urmaksen väitöskirjassa on annettu ymmärtää. Tämä kanta perustui aivan erityisesti Keijo Liinamaan, Mauno Koiviston ja MTK:n silloisen johdon (Ihamuotila ja Haavisto) yksimieliseen käsitykseen.

Viimeisin ja pahin reunahuomautukseni koskee Urmaksen letkautusta, etten olisi tiennyt Suomessa 1960-luvulla solmitun kolmivuotista työehtosopimusta. Niinikään Urmas (huutomerkin kera) toteaa väittämäni siitä, että Suomessa on vaikeuksia saada aikaan riittävän pitkiä työehtosopimuksia, kerrassaan virheelliseksi. Urmas jatkaa: »nähdäkseni tällaisten toteamusten esittäminen ei pitäisi kuulua väitöskirjatasoisen tutkimuksen piiriin. Tällaiset alentavat tutkimuksen tasoa ja saavat asiantuntevan lukijan epäilemään tutkijan perehtyneisyyttä aihepiiriin.» Ensinnäkin olen kyllä havainnut, että Suomessa on 1960-luvulla solmittu kolmivuotinen työehtosopimus. Tämä seikka on selvästi julkilausuttu myös väitöskirjassani (ks. sivu 49). Kritikoijan onnettomuudeksi olen ko. tapauksen dokumentoinut hänen omaa väitöskirjaansa hyväksikäyttäen! Toiseksi olen edelleen sitä mieltä, alkaen tammikuun kihlauksesta 1940, että maassamme on erittäin vaikea rakentaa pitkäjännitteistä työehtosopimuspolitiikkaa, puhumattakaan paljon monisäikeisemmästä ja monimutkaisemmasta tulopoliittisesta päätöksenteosta. Tämän talven kokemukset tässä suhteessa ovat jälleen kerran mitä surullisimpia ja parhaimpia esimerkkejä vallitsevasta asiantilasta.

Arvo Myllymäki